

Milyen lesz az új Budavár?

Az ötéves terv gazdasági és szociális jóléti intézkedések mellett történeti javaink, műemlékeink védelméről is bőkezűen gondoskodik. Így multunk legfőbb sebének, a budai várpalotának újjáépítésére is olyan keretet szab, amelyhez csak a multszázadi Hauszmann-féle várépítkezés költségvetése fogható. Ez az újjáépítés azonban mind rendeltetése céljában, mind a végrehajtás módjában mélyen különbözik a régi idők palotájának építészeti és politikailag egyaránt üres hivalkodásától.

Történelmünk pótolhatatlan értékű építészeti maradványait zúzták szét a csákányok.

Helyettük Hauszmann tervei, a majolika, stukkó és műkődíszes ábrándok öltöttek testet. A királynak illet, hogy fedés lovardája legyen: tehát a lovarda és istállóépítés céljából porig lerontották a Zsigmond-kori alapfalú Karakas pasa tornyát, a Vár egyik legjellegzetesebb emléket. Illet, hogy a királynéknak pálmakertről gondoskodjanak: ezért tövig szétrombolták középkori bástya- és kapurendszerünket. Zsigmond egyik gótikus kapumaradványába, — itt áll egyébként a Várkert egyetlen förtelen csúcsíves, számráhatas ajtónyílása — a királyné számára stílizált műparasztházat építettek bele. Mindezeket a helyeket sose használták, de a romlás tényén ez már mitsem változtatott.

SZOMORÚ PARADOXONKÉPEN

az 1944-es várostrom, a vár immáron hetedik ostroma tett jószolgálatot az archeológusnak. Ma már tudásaink egész sora dolgozik a volt királyi vár szakszerű helyreállításának tervén. A cél az, hogy a Hauszmann-féle multszázadi palotát a középkori műemlékek feltárással összhangban építsük újjá és tegyük közkincsé. És itt nemcsak a palotaépületre, hanem az eddig elzárt, középkori műemlékekben rendkívül gazdag Várkertre is tekintettel lesz a rekonstrukció.

Ki kell nyitni a Várkert elzárt kapuit! Az Öntözház-utcai, vízi- városi kaputól a gótikus bástyák szerpentinjén közvetlen út vezet a palotához. De meg kell nyitni az átalakított déli Buzogánytorony mellett a tabáni Ferdinánd-kaput is. Ezt a nyolcvanas években Hauszmannék — a Vár zártságát fokozandó — befalazták s a Váralka-utcára vezető kijáratát, a régi Szarvas-tér felett díszkúttal kenderítették el. Ennek a két várkertkapunak a kinyitásával egyben már a régi vár középkori üthelyeit is megnyitjuk. A látogató, aki eddig ezeket a részeket legfeljebb a Gellérthegyről, vagy a pesti Dunaparttól távcsövezhette, maga is bejárhatja középkori várrendszerünk zegzugait, a Zsigmondkori alsó- és felsőkaput, a Zwingert, az egykori állat-udvart, a tabáni nagy rondellát. Sőt minimális feltárási

munkálatok után bemutatjuk a Vár egész szövevényes belső folyosórendszerét, kazamatáit. (Ezek egy része még a legutóbbi ostrom alatt is bevált — légópincének).

MONUMENTÁLIS GÓTIKUS OSZLOPCSARNOK

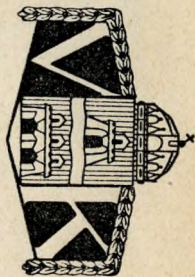
alapfalai is kibukkantak legutóbb a palota déli szárnya mellett. A főváros és a Műemlékek Orsz. Bizottsága Gerévich László irányításával 1944. óta rábukkant a középkori vár hajdani büszkeségének, az István-toronynak alapfalaira; a palota pincéi pedig szinte ontották magukból a Zsigmond- és Mátyás-kori leleteket; köztük kályhacempéket Mátyás király portréjával. A mult év őszén ugyancsak a palota délkeleti végződése körül egy hatalmas gótikus kápolna alapfalai is feltárultak. Az újjáépítés archeológus-tervezői ma nem betonpalotát akarnak építeni a hét évszázados palotahelyen, de az sem cél, hogy a csekély megmaradt középkori műemlék nyomán a valóság meghamisításával egy középkori palota-utánezatot építsenek. A Mátyás-templom rekonstrukciójának történelmehamisításától tehát nem kell félnünk. Az összefüggő középkori épületrészek egységes elkülönítése az újkori és modern ráépítéstől, — ez a feladat.

A középkori vár legnagyobb, összefüggő építészeti tagozata a Pestre néző, keleti bástya-rendszer, két a Dunáig lefutó oldalbástyájával. Ezekről a középkori falrészekről el fognak tűnni a multszázadi stílustalan, hamis ráépítmények. Ugyane részen könnyű szerrel eltávolítható az északi, Zsigmond-kori felvonóhidas kapu modern feltöltése. A most feltárt István-torony, a gótikus oszlopcsarnok alapfalainak birtokában máris kimondták a hamis, zagyvastlú pálmakert halálos ítéletét.

A magyar mult köbefaragott keresztmetszele lesz ilyenformán a régi budai palota és a Várkert. A Várkert sétálója előtt tisztán fognak állani Zsigmond és Mátyás korának emlékei, a mai várépület pedig III. Károly- és Mária Terézia-kori tisztultabb építészeti stílusának fokozottabb érvényrejutásával fogja elhalványítani a Hauszmann-féle új részek helyenként fájdalmasan hamis építészeti frazeológiáját. Az ideai városon újra elindulnak a főváros és a Műemlékek Bizottságának kutatócsoportjai és az ő munkájuk eredménye még az újjáépítés számára sok jó tanácsot tartogat. Úgy hírlík, hogy jövőre megkezdődik az újjáépítés munkája is és jó reményünk van arra, hogy néhány év múlva már újra büszkén tekinthet fel a magyar Buda várára. A majdaniak számára pedig egyetlen séta a Várban már a magyar mult beszédes képeskönyve lesz.

Sántha Gábor

Közp. nyomt. XX. cs. 23. sz.

Mit tartanak le és építenek fel a Várban? (Feltárási)

Budapestre vonatkozó újságcikkek			
Szerző:	Sántha Gábor		
Cím:	Milyen lesz az új Budavár?		
Forrás:	Magyar Hírlap		
(Hely)	1949. 5/18	(Köt. v. füz.)	(Oldal)
(Idő)			
Osztályozás	425.091		
Tárgy	1949		
Shemély			
Helyszám			

Székesfővárosi házi nyomda 1926 — 8897